

Alusta alkaen 40

11.12.2008 Savonlinnan Tuomiokirkko

1 Moos 26:14-35

Parempi on luottaa Herraan kuin turvata vallanpitäjiin

Edellisellä kerralla kuulimme, kuinka Iisak ja Rebekka pääsivät Gerarin kuninkaan Abimelekin suosioon. Jumalan siunaus alkoi vaikuttaa maallistakin menestystä. Iisak kylvi viljaa ja sai ihmeellisen hyvän, satakertaisen sadon.

Iisak joutuu kuninkaan epäsuosioon

Synkkiä pilviä alkoi kuitenkin kerääntyä Iisakin perheen ylle.

Koska hänelle oli karttunut lampaita, vuohia ja nautakarjaa sekä paljon palvelusväkeä, filistealaiset alkoivat kadehtia häntä. Niin filistealaiset tukkivat ja täyttivät hiekalla kaikki ne kaivot, jotka hänen isänsä Abrahamin palvelijat olivat aikoinaan kaivaneet. Sitten Abimelek sanoi Iisakille: "Lähde pois meidän luotamme, sinusta on tullut aivan liian mahtava." (1 Moos 26:14-16)

Kateus on vahva voima. Luulenpa, että se on paholaisen voimakkaimpia aseita. Sen avulla hän saa ihmiset nousemaan toisiaan vastaan. Kateuden avulla paholainen saa myös pilattua Jumalan valtakunnan kasvun ja edistymisen maan päällä.

Kaivojen täyttäminen hiekalla oli äärimmäisen vakava asia. Karjaa ei saanut enää juotetuksi ja koko elanto oli lopussa. Ennen niin suojea ja oikeamielinen kuningas Abimelek oli kääntynyt Iisakin viholliseksi, kun väärät puheet olivat saaneet hänet syyttää katkeroitumaan Iisakille ja epäilemään tätä vallankaappauksesta.

Meistä saattaa tuntua ihmeelliseltä, että Jumala ei millään tavalla puolusta Iisakia. Iisak ei myöskään itse puolustaudu.

Sen vähän mukaan, mitä olen lähetyskenttien tilanteesta ja kirkkohistoriasta lukenut, vaikuttaa siltä, että tällainen on Jumalan toiminnassa aivan yleistä. Useinkin hän sallii kukoistavan lähetysaseman jäädä väärin syytösten alle ja menestyvän työn loppua tai joutua vaaraan. Näinhän meillä Suomessa kävi esim. herännäisyydelle, kun sen papit ja johtomiehet tuomittiin Kalajoen käräjille sakkoihin rauhanhäiritsijöinä.

Usko ei anna periksi

Iisak lähti sieltä, pystytti telttansa Gerarin joenuoman varrelle ja jäi sinne asumaan. Hän kaivatti uudelleen auki isänsä Abrahamin päivinä kaivetut kaivot, jotka filistealaiset olivat Abrahamin kuoleman jälkeen tukkineet, ja antoi niille samat nimet kuin hänen isänsä oli antanut. (1 Moos 26:17-18)

Iisak ei kuitenkaan antanut periksi. Hän väistyi pois Gerarin liepeiltä ja asettui vähän matkan päähän, Gerarin wadiin. Siellä ei ollut hyvää peltomaata, koska kuivunut joenuoma eli wadi tulvi säännöllisesti ja hedelmällinen maa huuhtoutui pois.

Menestyvä peltoviljely oli taakse jäänyttä elämää, mutta Iisak ei antanut periksi.

Hän kaivatti auki Abrahamin aikaiset kaivot. Hän jäisi asumaan Jumalan hänelle lupaamaan maahan eikä antaisi vääryyden ja vastoinkäymisten nujertaa itseään. Miksi? Koska hän uskoi. Hän uskoi Jumalan antamaan lupaukseen, että hänen jälkeläisensä perisivät tuon maan ja tulisivat olemaan siunaukseksi kaikille kansoille. Niin kuin jo Abrahamin kohdalla, samoin Iisakillekin uskomisen ei ollut helppoa.

Mitä sinun elämässäsi on tällaista vastaavaa? Mikä yrittää nujertaa sinut, jotta lakkaisit uskomasta Jumalan huolenpitoon sinusta?

Miten sinä voisit ”kaivaa auki Abrahamin aikaiset kaivot?” – Minä olen yrittänyt tehdä sellaista näillä luennoilla. Suuri osa näistä perustuu Lutherin aikaisiin selityksiin. Ne on kaivettava auki eli niitä on käytettävä soveltuvien osien nykyajassa.

Yhä uusia koettelemuksia

Iisakin suunnitelma näytti onnistuvan hyvin:

Iisakin palvelijat alkoivat sitten kaivaa kaivoa joenuomaan ja löysivät vesisuonen. Mutta Gerarin paimenet rupesivat riitelemään Iisakin paimenien kanssa ja sanoivat: "Vesi kuuluu meille." Niin kaivo sai nimen Esek, koska siitä oli tullut kiistaa. Iisakin palvelijat kaivoivat vielä toisen kaivon ja joutuivat riitaan siitäkin, ja sille hän antoi nimen Sitna. (1 Moos 26:19-20)

Runsasvetisen kaivon löytyminen oli varmasti riemun paikka. Mutta Jumalan suunnitelman mukaan helpotus ei tullutkaan vielä vaan hänen sallimansa koettelemus jatkui. Iisakin perhekunta joutui jälleen kärsimään katkeraa vääryyttä. Kahteen otteeseen.

Ihmeellisen tyynesti Iisak kuitenkin kesti vääryyden ja luovutti löytämänsä kaivot pois. Hänellä on täytynyt olla Jumalan Hengen vaikuttamaa rauhaa sydämessään, pelkän ihmisvoiman tai luontaisen jalouden varassa tuossa olisi kai jo murtunut, viimeistään toisen kaivon kohdalla.

Ei Iisak kuitenkaan hyväksynyt itseensä kohdistuvaa vääryyttä, vaikka ei ryhtynyt oikeuksiaan puolustamaan. Hän antoi kaivoille inhottavat nimet. *Esek* tarkoittaa kiistaa ja *Sitna* tarkoittaa riitaa. Näin kaivot vääryydellä itselleen riistäneet ihmiset joutuivat ainiaan muistamaan sen, millä tavalla tuo itsessään ihana vesi oli hankittu.

Luulenpa, että se myrkytti heidän omattuntonsa ja paadutti heidät. Näin vääryydellä riistetty omaisuus tekee jokaiselle, joka rikastuu lähimmäistään huijaamalla. Tämä johtuu siitä, että eräs Jumalan käskyistä kuuluu näin: ”Älä varasta”. Jossain Raamatussa sanotaan, että väärä voitto vie hengen sen ottajalta.

Sinä avarrat minun ahdinkoni

Sitten hän siirtyi sieltä pois ja kaivatti vielä uuden kaivon, eikä siitä enää syntynyt riitaa. Sen nimeksi tuli Rehobot, sillä Iisak sanoi: "Nyt Herra on antanut meille väljästi tilaa, niin että voimme levitä laajalle tässä maassa." (1 Moos 26:21-22)

Jumalan siunaus vaikuttaa sen, että lopulta Iisak saa lopulta tilaa karjalleen ja perhekunnalleen ja hänen elantonsa on turvattu. Tästä uusi kaivokin saa nimensä Rehobot, *väljät tilat*.

Tässä kohdassa on varmaankin myös vertauskuvallista merkitystä. Psalmeissa kuvataan ihmisen pääsyä henkisestä ahdingosta vastaavanlaisilla kielikuvilla:

Minä iloitsen ja riemuitsen sinun armostasi, kun sinä katsoit minun kurjuuttani, tunsit minun sieluni ahdistukset, etkä jättänyt minua vihollisen valtaan, vaan asetit minun jalkani aukealle. (Ps 31:8-9)

Vastaa minulle, kun minä huudan, sinä minun vanhurskauteni Jumala, joka ahdingossa avarrat minun tilani. Armahda minua, kuule minun rukoukseni. (Ps 4:2)

Ahdistuksessani minä huusin Herraa, Herra vastasi minulle ja asetti minut avaraan paikkaan. Herra on minun puolellani, en minä pelkää; mitä voivat ihmiset minulle tehdä? Herra on minun puolellani ja auttaa minua, ja minä saan ilolla katsella vihاميةhiäni. Parempi on luottaa Herraan, kuin turvata ihmisiin. Parempi on luottaa Herraan, kuin turvata ruhtinaihin (Ps 118:5-9).

Parempi on luottaa Herraan, kuin turvata ruhtinaihin. Tämän Iisak sai kokea. Meidän pitää kirkkona ottaa hänen kokemuksestaan oppia. Suomessa valtion eli ”ruhtinaiden” suosio on vielä kirkon puolella, mutta sen varaan ei kannata liikaa laskea. Hyvin nopeasti voi käydä niin kuin Iisakille Gerarissa kävi.

Puolustautuminen on turhaa, sillä vääryys löytää kyllä keinonsa ja Jumala sallii sen tapahtua; ehkä juuri siksi, että hänen omansa eivät turvautuisi vallanpitäjiin vaan häneen itseensä.

”Älä pelkää, minä olen sinun kanssasi”

Gerarin seudulta Iisak siirtyi Beersebaan. Ensimmäisenä yönä Herra ilmestyi hänelle ja sanoi: "Minä olen sinun isäsi Abrahamin Jumala. Älä pelkää, minä olen sinun kanssasi. Palvelijani Abrahamin tähden minä siunaan sinua ja teen suureksi sinun jälkeläistesi määrän." Iisak rakensi sinne alttarin ja rukoili Herraa. Hän pystytti sinne telttansa, ja hänen palvelijansa kaivoivat kaivon. (1 Moos 26:23-25)

Jumala vahvistaa Iisakia ja vakuuttaa hänelle, että Abrahamille luvattu siunaus seuraa myös häntä. Abrahamista alkanut pelastushistoria etenisi Iisakin kautta eteenpäin.

Erityisen kaunista tässä on Jumalan sanat: ”Älä pelkää, minä olen sinun kanssasi.” Näitä sanoja kannattaa mietiskellä perusteellisesti ja omistaa ne omalle kohdalleen. Ovathan ne Uuden testamentin mukaan keskeisin Jumalan lupaus ihmiskunnalle, se lupaus, joka vihdoinkin on Iisakin jälkeläisessä Jeesuksessa tullut kaikkien kansojen kohdalle. Jeesuksen synnyttyä enkeli nimittäin sanoi paimenille:

”Älkää pelätkö. Minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikella kansalla.” (Luuk 2:10)

Lähetyskäskyssä Jeesus lupasi läsnäolonsa:

Katso, minä olen teidän kanssanne, joka päivä maailman loppuun asti. (Matt 28:20)

Autuasta siipeilyä

Olen joskus kuullut suurten saarnaajien lapsista, että he saattavat ajatella jumalasuhteensa olevan turvattu, koska heidän isänsä tai äitinsä on ollut niin vahva uskossaan ja Jumalan valtakunnan työssä. Lapset kuvittelevat elävänsä hengellisesti isänsä tai äitinsä ”siivellä”.

Sellainen ei kyllä pidä paikkaansa kenestäkään muusta kuin Iisakista. Hänet Jumala lupasi siunata hänen isänsä vuoksi: ”Minä olen sinun isäsi Abrahamin Jumala. ... Palvelijani Abrahamin tähden minä siunaan sinua.” ”Älä pelkää, minä olen sinun kanssasi.”

Sinä saat omistaa nämä ihan samat lupaukset itsellesi, omista ominaisuuksistasi huolimatta; vähän kuin Iisak, joka sai ne omakseen, ei itsensä, vaan häntä ennen eläneen isänsä takia. Mekin saamme toisen ihmisen turvin ja toisen ”siivellä” käydä jatkuvasti Jumalan eteen - turvallisin mielin ja vailla pelkoa ja syyllisyyttä. Se toinen ei kuitenkaan ole oma isämme tai äitimme, eikä joku muu kuuluisa saarnaaja –sukulainen. Se toinen on Jeesus Nasaretilainen. Me olemme tulleet hänen ”siivelleen”, emme luonnollisen sukulaisuussuhteen, vaan kasteen takia. Kasteessa pappi on sanonut sinullekin:

”Ota pyhä ristin merkki otsaasi ja rintaasi, todistukseksi siitä, että ristiinnaulittu Jeesus Kristus on ylösnousemuksellaan lunastanut sinut synnin ja kuoleman vallasta.”

Tämän ”autuaallisen siipeilyn” ennakoivana vertauskuvana on Iisak, joka sai isänsä Abrahamin tähden Jumalan siunauksen.

Iisak pääsee rauhaan filistealaisten kanssa

Koettelemusten jälkeen Jumalan siunaus alkoi vaikuttaa myös maallista rauhaa.

Abimelek tuli Gerarista Iisakin luo mukanaan lähin miehensä Ahussat ja sotaväen päällikkö Pikol. Iisak kysyi heiltä: ”Minkä takia te nyt tulitte minun luokseni, vaikka vihaatte minua ja hääditte minut luotanne?” He vastasivat: ”Me olemme nähneet, että Herra on sinun kanssasi. Siksi ajattelimme, että sinun ja meidän välillämme tulisi olla valalla vahvistettu sopimus. Me haluamme tehdä liiton sinun kanssasi, ettet tekisi meille mitään pahaa. Emme mekään ole tehneet sinulle pahaa vaan pelkkää hyvää ja olemme päästäneet sinut rauhassa menemään. Sinulla on Herran siunaus.” Silloin Iisak järjesti heille pidot, ja he söivät ja joivat. Heti seuraavana aamuna he vannoiivat valan toisilleen. Sitten Iisak hyvästeli heidät, ja he erosivat hyvässä sovussa. (1 Moos 26:26-31)

Jumala vaikutti sen, että Iisakin kärsimä vääräys korjaantui. Hän itse ei puolustanut itseään. Jumala sai aikaan rauhan aiemman riidan ja vääräyden sijaan. Tässä tapauksessa se ei tarkoita liittolaisuutta vaan sitä, että kumpikaan osapuoli ei pyrkinyt alistamaan toista, vaan antoi toisen elää rauhassa tahollaan. Sellainenkin on siunauksellinen tila ja Jumalan vaikuttamaa.

Mitä Beerseban nimi kertoo Jumalan sanan luonteesta?

Samana päivänä tulivat Iisakin palvelijat kertomaan hänelle kaivosta, jota olivat olleet kaivamassa, ja sanoivat: "Me löysimme vettä." Hän antoi sille kaivolle nimen Sibeä. Sen tähden siellä sijaitsevan kaupungin nimi on vielä tänäkin päivänä Beerseba. (1 Moos 26:32-33)

Uuden kaivon nimi Beerseba tarkoittaa ”valakaivoa”. Nimenanto viittasi siihen, että juuri silloin Iisak oli vannonut valan filistealaisen kuninkaan Abimelekin ja tämän sotapäällikön Pikolin kanssa.

Tässä herää väistämättä kysymys siitä, että pari lukua aiemmin (1 Moos 21:25-34) Raamattu kertoo Berseban kaivon saaneen nimensä valasta, jonka *Abraham* oli vannonut sen luona filistealaisen kuningas Abimelekin ja tämän sotapäällikön Pikolin kanssa. Eikö nimen antaja siis ollutkaan Iisak? Eikö Raamattuun voi luottaa? Miksi Raamatusta on tällaista ristiriitaisuutta?

Uskoakseni siksi, että Jumala tahtoo meidän näkevän hänen sanansa luonteen ja syntyhistorian. Se ei ole tarkkaa historian kerrontaa, vaikka sillä onkin linkit todellisiin tapahtumiin ajassa ja paikassa.

Jumala on antanut sanansa syntyä inhimillisen perinteen keräämisen kautta, satojen vuosien kuluessa, ja siksi siinä on epätarkkuutta, jos sitä luettaisiin tarkkana historian kuvauksena. Jumala on antanut tällaisten ristiriitojen ja saumakohtien jäädä näkyviin sanaansa, uskoakseni siksi, että me emme lukisi hänen sanaansa pelkkänä historian kuvauksena, vaan ymmärtäisimme sen kirjallisen luonteen. Raamatusta on totuutta muullakin tasolla kuin historiallisena tarkkuutena mitattuna.

Ei siis ole tarpeen ruveta keksimään monimutkaisia historiallisia selityksiä siitä, että Beerseban kaivo kaivettiin kahteen kertaan ja miten sille annettiin kahteen kertaan sama nimi, saman nimisien filistealaisten miesten läsnäollessa. Tarkkaa historiallista totuutta emme saa selville, esim. sitä kenen kaivattamasta kaivosta Beerseban kaupunki on saanut nimensä. Sellaista tietoa Raamatusta ei kannata edes etsiä, vaan kiinnittää huomionsa muihin kertomusten piirteisiin.

Vastaavaa voi sanoa siitä Iisak –kertomuksen puolesta, että jos sitä pidettäisiin kronologisesti tarkkana kerrontana, olisi selitettävä aika väkinäisesti se, miksi Gerarissa pidettiin 70 –vuotiasta Rebekka –mummoa silmiinpistävän kauniina (ks. ed. luento). Tämäkin osoittaa, että Iisak –kertomusten sanoma ja totuus on muulla kuin historiallisen tarkkuuden tasolla. Se on kirjallista totuutta, se maalaa eteemme kertomuksen maailman, joka kuvaa jotain tärkeää ihmisestä, Jumalasta ja pelastushistoriasta. Kertomuksella on linkkejä todelliseen maailmaan, mutta ne eivät ole yksiselitteisiä tai tarkkoja. (Tätä asiaa käsiteltiin jo edellä Abramin ja Saaran Egyptin matkan yhteydessä (1 Moos 12).

Esaun vierasheimoiset vaimot

Kun Esau oli nelikymmenvuotias, hän otti vaimoikseen Beerin tyttären Jehuditin ja Elonin tyttären Basematin, jotka olivat heettiläisiä. Nämä naiset tuottivat Iisakille ja Rebekalle paljon mielipahaa. (1 Moos 26:34-35)

Kuten edellä on kerrottu, Esau oli toinen Rebekan ja Iisakin pojista. Hän nai kaksi vaimoa, joiden kotikasvatus tai luonne tai uskonto tai jokin sai aikaan eripuraa suurperheessä. Tämä osoittaa jälleen kerran, että ei Jumalan kansan elämä koskaan ole täyttä rauhaa. Ei koskaan ole ollut eikä ennen taivasta tule olemaan. Tällaisen kanssa on vaan pyrittävä elämään.